

Een jonge
legghen met een
onbehandelde
snavel.

© PEHESTAT

Een pluim voor de hele snavel?

Het Proefbedrijf Pluimveehouderij en Pehestat voerden de afgelopen twee jaar het demonstratieproject Hele Snavels uit. Dit project, dat gefinancierd werd door het Vlaams Departement Landbouw en Visserij en eind mei afloopt, onderzoekt de impact van het weglaten van snavelbehandeling in de Vlaamse legghennensector. We kunnen al enkele opvallende resultaten delen.

Olivier Oben (Pehestat) en **Neil Van den Broeck** (Proefbedrijf Pluimveehouderij)

Snnavels van legghennen trimmen wordt als negatief beschouwd voor het dierenwelzijn. Om die reden worden de wetgeving en lastenboeken in enkele EU-lidstaten (waaronder Duitsland en Nederland) bijgesteld om snavelbehandeling te bannen. In de praktijk leidt deze omschakeling tot een hoger risico op het ontstaan

van schadelijk pikgedrag. De voorbije legghennenrondes op het Proefbedrijf Pluimveehouderij in Geel kunnen dit bevestigen. Hier werd in twee van de drie rondes een sterkere achteruitgang in het vederkleed waargenomen bij hennen met een hele snavel. Dit is niet alleen nadelig voor het welzijn van de hennen, ook de diergezondheid en de

productie worden erdoor beïnvloed. Kortom: als de snavel in de pluimen zit, zitten wij met de handen in het haar. Er is nood aan een globaal beeld dat weergeeft hoe de Vlaamse legghen met een hele snavel ervoor staat en vooral hoe de pluimveehouder vroegtijdig signalen kan oppikken die wijzen op een beginnend schadelijk pikgedrag. Dit was dan ook de motivatie om het demonstratieproject 'Hele Snavels' in augustus 2020 op te starten.

Veldstudie

Om de huidige stand van zaken omtrent pikkerij in kaart te brengen, werden 20 koppels op conventionele legbedrijven eenmaal bezocht op het moment dat de hennen tussen 50 en 75

weken waren. Tijdens het bezoek werd het verenkleed van 115 dieren onder de loep genomen via twee meetmethoden: het wetenschappelijk gevalideerde scoresysteem van Tauson waarbij 100 dieren gescoord werden op vijf lichaamszones, en de checklist pikkerij. Deze checklist, die werd ontwikkeld door het Proefbedrijf Pluimveehouderij, is een alternatieve monitoringstool die minder verstoring is voor de dieren en eenvoudiger dan het scoresysteem van Tauson kan worden uitgevoerd door de pluimveehouder. In deze tool wordt er zowel naar de staat van het verenkleed als naar de omliggende stalfactoren gekeken. Bij wekelijkse uitvoering kan de checklist de pluimveehouder ondersteunen bij de detectie en opvolging van pikkerij in een koppel. Tijdens de loop van het project werd deze tool gevalideerd voor gebruik in de praktijk.

Verenkleed

De resultaten van het scoringssysteem van Tauson zijn duidelijk: op een gemiddelde leeftijd van 65 weken vertoonde 96% van de bezochte koppels schade aan de nek, rug en cloaca. De rug en de cloaca waren de lichaamszones met gemiddeld de laagste scores: op 79% van de bezochte bedrijven werd er ernstige schade waargenomen aan de rug. Voor de cloaca was dit 96%. De nek, staart en vleugel waren over het algemeen matig beschadigd, met een onregelmatig verenkleed en vaak ook kale plekken. Het feit dat de rug en cloaca er het ergst aan toe waren, is niet verwonderlijk. Het zijn namelijk makkelijk bereikbare zones. Bovendien hebben de veren er de favoriete eetgrootte van 2 tot 6 cm.

Gedrag

Het gedrag van elk toom werd gedefinieerd op basis van het algemeen gedrag in het koppel, alsook het aantal waargenomen pijnkreten en schadelijk of agressief pikgedrag in een vast tijds-

Op een gemiddelde leeftijd van 65 weken vertoonde 96% van de koppels schade aan nek, rug en cloaca.

interval. Er was een verband tussen de kwaliteit van het verenkleed en het gedrag. Naarmate het verenkleed ernstiger beschadigd was, werd het gedrag vaker als schrikachtig of schreeuwerig ervaren. Ook het aantal observaties van schadelijk pikgedrag stijgt met toenemende schade aan het verenkleed. Gezien deze resultaten niet uit een experimentele proefopzet komen, is het moeilijk om er een eenduidige conclusie over gedrag mee te formuleren. Wel bevestigen ze het vermoeden van de onderzoekers dat gedrag een belangrijke factor kan zijn in de vroege detectie van schadelijke pikkerij.

Verrijkingmateriaal

Een van de verklaringen voor pikkerij is dat het ontstaat als hennen niet kun-

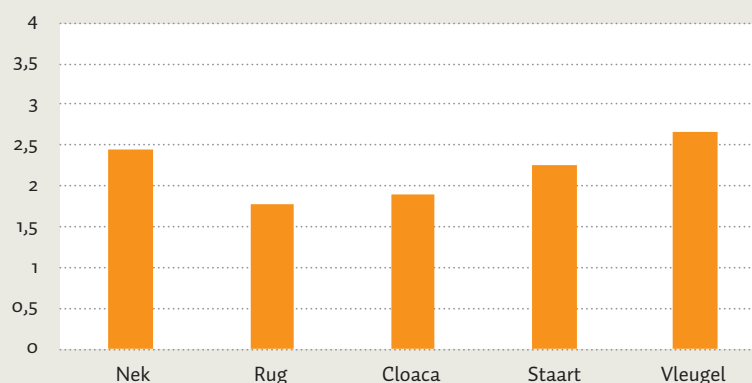
nen voldoen aan hun behoefte om te foerageren (voer zoeken) en stofbaden te nemen. De dieren zijn snel verzadigd door de hoge nutritionele waarde van leghennenvoer, waardoor hun motivatie om voer te zoeken onvoldoende wordt ingevuld. Verrijkingmateriaal zoals pikstenen, luzerne en andere afleiding verkleinen het risico op pikkerij, omdat ze foerageer- en onderzoeksgedrag stimuleren.

In de veldstudie was er geen duidelijk verband tussen de aanwezigheid van pikstenen of luzernebalen en de kwaliteit van het vederkleed. Dit verband werd wel duidelijk bij enkele bedrijven die permanent opgevolgd werden. De momenten waarop er gestopt werd met pikstenen en luzerne aan te bieden, werden meermaals gekoppeld aan een stijging in schade aan het vederkleed.

Veren op de grond

Schadelijk pikgedrag wordt in verband gebracht met veren eten. Bij tomen met een pikkerijprobleem verdwijnen de dons- en dekveertjes dan ook uit het strooisel, wat een eerste waarschuwing ►

Figuur 1. Gemiddelde score van Tauson per lichaamszone

Gemiddelde vederscore op basis van het scoringssysteem van Tauson. Deze methode geeft een score 4 aan een volledig intact vederkleed en een score 1 aan een nagenoeg kale zone. Een score van 2 of lager wordt aanzien als ernstige schade.

voor de pluimveehouder kan zijn. In vijf van de 20 tomen in de veldstudie werden er nog dons- en dekveren in het strooisel waargenomen. Deze koppels vertoonden ook minder schade aan het vederkleed over alle gescoorde lichaamszones. Door nauwgezet de hoeveelheid donsveertjes in het strooisel op te volgen, kan een pluimveehouder vroege tekenen van pikkerij opvangen. Een sterke afname in het aantal veertjes op de grond kan wijzen op een kantelpunt in het ontstaan van pikkerij. Bijsturing is op dit moment aangeraaden.

Multifactorieel probleem

Naast de metingen in de stallen werd er ook een uitgebreide vragenlijst overlopen met de deelnemende pluimveehouders. Vermits de bedrijven slechts eenmalig bezocht worden, bezorgde dit de onderzoekers een interessant inzicht in het verloop van de ronde tot dan toe. Zo bleek dat drie bedrijven extra vezelbronnen aan het voer toevoegden, omdat ze kampten met pikkerijproblemen en uitbraken van *E. coli*. Dit zijn factoren die kunnen bijdragen

aan het al dan niet uitbreken van schadelijk pikgedrag. Maar ook andere zaken, zoals het verloop van de opfok, strooisel, huisvestingssysteem, hittestress, diergezondheid, genetica, besmettingen van rode vogelmijt, kop-pelgrootte en -densiteit spelen een rol in de ontwikkeling van dit gedrag.

Conclusie

Pikkerij is een multifactorieel probleem dat moeilijk bij te sturen is als het in een toom aanwezig is. Daarom kan je signalen best zo snel mogelijk detecteren. Binnen het demoproject werden zes bedrijven gedurende een hele ronde opgevolgd om de checklist pikkerij te valideren als tool voor pluimveehouders. Een uitgebreid rapport over pikkerij en de resultaten van dit project verschijnt eind mei op de websites van Pehestat en het Proefbedrijf Pluimveehouderij. Met vragen of interesse kan je contact opnemen met Olivier Oben van Pehestat via olivier@pehestat.be of Neil Van den Broeck van het Proefbedrijf Pluimveehouderij via neil.vandenbroeck@provincieantwerpen.be. ■

Hen met ernstig beschadigde rug en matig beschadigde nek, vleugels en staart.

Wouter Wytynck

adviseur Dierlijke veredeling, Studiedienst
wouter.wytynck@boerenbond.be

Snavelbehandeling is dierenwelzijnsmaatregel

Vanuit dierenwelzijnshoek wordt het houden van kippen met onbehandelde snavel als positief beschouwd voor het dierenwelzijn. In onafhankelijk onderzoek en de praktijk zien we dat dat, ondanks de voorzorgen die worden genomen met extra afleidingmateriaal en het aanpassen van de lichtintensiteit, niet tot uiting komt. Veel kippen worden ernstig verwond of sterven als gevolg van pikkerij, en het antibioticaverbruik stijgt. Waar moet de dierenwelzijnswinst dan wél worden gevonden? Feit is dat aan vier van de vijf vrijheden voor dierenwelzijn (vrijheid van ongemak, van pijn, verwonding en ziekte, om normaal gedrag te vertonen en van angst en spanning), die door alle dierenwelzijnsexperten worden onderschreven, niet voldaan is. De veehouder moet over het welzijn van zijn dieren waken. Dat betekent ook dat hij ze beschermt tegen de agressie van zijn soortgenoten. Door het wegnemen van het havikspuntje van de snavel via de infraroodmethode worden de kippen als het ware 'ontwepend', waardoor ze hun soortgenoten veel minder pijn doen. Er is bijna geen verschil merkbaar met de onbehandelde kippen, maar voor de kippen zelf is het een wereld van verschil.